మహాడుంభ స్తంభాలాటు

గురునాధం వొక గవర్నమెంటు కాలేజీలో గుమాస్తా. అటుపై ఆ ఆఫీసులో పెద్దల్తోనూ, యిటు వచ్చిన ప్రతి ప్రిన్సిపాల్‌తోనూ అతను తలలోనాలికలా వుంటుంటాడు. పైగా అతనికి రూల్సులన్నీ కంఠోపాఠం. అంచేత పేరుకు గుమాస్తాయే అయినా అతను ఆ కాలేజీకి మకుటంలేని మహారాజు.

గుర్నాధం అన్నీ రూల్సు ప్రకారమే చేస్తానంటాడు. చేస్తున్నట్లు నటిస్తాడు. కానీ ఏ రూలును ఎక్కడ మడతవేయాలో, ఎలా వంకర్లు తిప్పాలో, ఎప్పుడుపరుగెత్తించాలో, ఎప్పుడు పడుకోబెట్టాలో, కుంటించాలో ....యిలాంటివన్నీ కాచి వడబోసి కషాయంచేసి పెన్నులో యింకుగా వాడు కుంటున్నాడు. ఆ యింకుతో ప్రభుత్వంవారి దస్త్రాల దస్త్రాల కాగితాలను ఖరాబుచేయడం అతనికున్న అనేక సర్దాల్లో గొప్ప సర్దా. అయితే అతని చేతుల్లోనుంచి "టి. సి." రావాలన్నా "మంత్రపుష్పం" సమర్పించక తప్పదు.

అందంగా, నాజూగ్గా వుండే గుర్నాధం బుద్ధి యిలా ఎప్పుడూ అష్ట వంకర్లు తిరుగుతూ వుంటుంది. యవ్వనంలో వున్నా అతని ఆలోచనలకు ఎప్పుడూ వృద్ధాప్యమే.

కాలేజీ మాస్టర్లతో మంచిగా మాట్లాడుతూనే వాళ్ళను గ్రూపులు

గ్రూపులుగా చీలుస్తాడు. పిల్లల్ని రెచ్చగొట్టి మాస్టర్ల మీద పిటీషన్లు పెట్టి స్తాడు. మాస్టర్లనీ, పిల్లల్నీ కూడ కూడగట్టి ప్రిన్సిపాలుకు విరుద్ధంగా సమ్మెలు చేయించగలడు. అందుకే అతనంటే అందరికీ భయం.

ఇలా ఎన్నాళ్ళగానో వెలిగిపోతున్న గుర్నాధం ప్రతిభ కొత్త ప్రిన్సిపాల్ రావటంతో ఒక్కసారిగా కొడిగట్టింది.

ఆ ప్రిన్సిపాల్‌కు "చండ శాసనుడు" అన్న పేరుంది. అతనికి రూల్సులన్నీ తెల్సు. దేనికీ గుమాస్తాల మీద ఆధారపడడు. అవసరమైతే గుమాస్తా సీటుకెళ్ళి ఫైలు తీసుకొని రాసి పారేయగల సత్తా వున్న వాడు. అన్ని పనులు టంఛన్‌గా జరగాలంటాడు. "డిసిప్లెన్" ఆయన వూపిరి.

గుర్నాధానికి కొత్త ప్రిన్సిపాల్ సంగతి తెల్సు. అందుకే ఆయన వచ్చిన వారం రోజులుగా దొరికిపోయే పనులేం చేయకుండా జాగ్రత్త పడ్తున్నాడు.

కానీ సరిగ్గా అదే సమయంలో గుర్నాధం చెల్లెలి పెళ్ళి నిశ్చయం కావటంతో అతనికి పెద్ద చిక్కు వచ్చి పడింది. సంవత్సరాంతం కావటం వల్ల శెలవులేం మిగిలిలేవు. కాలేజీకి వెళ్ళినట్లువెళ్ళి యింటి పనులు చూచు కోటానికి ప్రిన్సిపాల్ అంగీకరించడు. అంచేత అయిన వాళ్ళ యిళ్ళలో ఏ పెళ్ళి జరిగినా పనులన్నీ నెత్తినేసుకొని తిరిగే గుర్నాధం, తన చెల్లెలు పెళ్ళికి మాత్రం ఏ బాధ్యతలు తీసుకోలేకపోయాడు. కానీ వొక్క బాధ్యత మాత్రం తీసుకోక తప్పదు.

తాలూకా ఆఫీసు నుంచి చక్కెర ఇత్యాది రేషన్ వస్తువులకు పర్మిట్లు తీసుకొచ్చే సత్తా గుర్నాధానికి తప్ప ఆ కుటుంబంలో మరెవరికీ లేదు మరి!

మొన్న మధ్యాహ్నం వెళితే పర్మిట్ల గుమాస్తా లంచ్ కెళ్లేడన్నారు.

నిన్న సాయంకాలం వెళ్తే గుమాస్తా సీటు ఖాళీగా వుంది. ఎనిమిదింటిదాకా ఎదురుచూచినా చిరునామా చెప్పే నాథుడే దొరకలేదు.

ఇంట్లో నలుగురూ నానా దెప్పిపొళ్ళు పొడుస్తుంటే యివాళ ఎలాగైనా పర్మిట్ల గుమాస్తాను పట్టుకోవాలని వోగంట లేటుగా రావటానికి పర్మిషన్ పెట్టేడు. పదింటికే భోజనం ముగించుకొని తాలూకా ఆఫీసుకు బయల్దేరేడు గుర్నాధం!

* * *

తాలూకా ఆఫీసులో పర్మిట్ల గుమాస్తా శేషగిరిరావు మరో రెండేళ్ళలో సర్వీసు నుంచి రిటైరు కావటానికి సిద్ధంగా వున్నాడు. చేస్తున్నది చిన్న గుమాస్తా వుద్యోగమే అయినా గంపెడంత సంసారాన్ని గుర్రబ్బండిలా హాయిగా పరుగెత్తించుకొచ్చాడు. ముగ్గురు కూతుళ్ళకు మంచి మొగుళ్ళను, కొడుకులకి సీట్లను, ఉద్యోగాలను, నలుగురి మీదా నాలుగు పైసలు ఎక్కువిచ్చే కొన్నాడు. అయిన వాళ్ళందరిలో ప్రయోజకుడని, ప్రజ్ఞాశాలి అని అనిపించుకున్నాడు.

అయితే డిపార్టుమెంటులో మాత్రం ఆయనకి మంచిపేరు లేదు. "బకాసురుడు" అని రెవిన్యూ డిపార్టుమెంటులో కిందినుంచి పైదాక ఆయన్ని వ్యవహరిస్తూంటారు. రెవెన్యూలో యితరుల ఆకలికి యీ బకాసురుడి ఆకలికి పెద్ద భేదం వుంది. అదేమిటంటే యితరుల ఆకలి కాస్త తిన్నాక ఆరోజుకైనా ఆరుతుంది. కాని శేషగిరిరావుకు తినేకొద్దీ ఆకలి ఎక్కువవుతుంది. పైగా తినేది అన్నమా, గడ్డా? అనే ఆలోచన కూడా లేదు. కన్పించినదల్లా పీక్కొని నోట్లో కుక్కేసుకోటమే!

ఆయన ఆకలి దెబ్బకు తట్టుకో లేక పైవాళ్ళు యిన్నాళ్ళు అతని చేత అరణ్యవాసాలు, అజ్ఞాత వాసాలు చేయించారు. అయినా శేషగిరి ఆకలి పెరిగిందే కాని ఏ మాత్రం తగ్గలేదు.

అతని పద్ధతుల్తో విసుగేసిన పై ఆఫీసర్లు అతని కాన్ఫిడెన్షియల్ రిపోర్టులలో భూతాల బొమ్మల్ని పెయింట్ చేసి పోయారు. ఫలితంగా అతని జూనియర్లంతా మెట్లెక్కిపోతున్నా శేషగిరి మాత్రం కింద మెట్టు దగ్గరే నిలబడ్డాడు. అయితే శేషగిరికి ఆ విచారం యిసుమంతైనా లేదు. అతను పై మెట్లవైపు ఎన్నడూ చూస్తేనా ? పక్కచూపులే !

ఇప్పుడు శేషగిరి బాస్ లందరూ ఎక్కడోక్కడ అతనితో పని చేసిన వారే. అందులో చాలామందికి అతనంటే అసహ్యం. కొద్దిమందికి మాత్రం సానుభూతి !

అలా సానుభూతివున్న వో ఆఫీసర్ పుణ్యాన శేషగిరి పన్నెండేళ్ళ వనవాసానికి స్వస్తి చెప్పి రిటైరు కాబోయే ముందు స్వస్థలానికి చేరు కున్నాడు. పర్మిట్ల సీటులో పీఠం వేశాడు.

అన్ని కోరికలు తీరినా శేషగిరికి ఒక్క కోరిక మాత్రం తీర్చుకొనే అవకాశం చిక్కలేదు. స్వగ్రామంలో "డీసెంట్" యిల్లు కట్టుకోటం—ఆ కోరిక, తాలూకా ఆఫీసులో గుమాస్తాగా వుండగానే ఇల్లు కట్టుకోటంలో వున్న లాభాలు అతనికి తెల్సు. అంచేత రిటైరయ్యేలోగా ప్రవేశం ఘనంగా చేయాలని అతని ఆరాటం.

యజ్ఞంలా ప్రారంభించాడు. ప్రణాళిక వేశాడు. సంభారాలు సమ కూర్చుకొన్నాడు. మ్యునిసిపాలిటీకి ప్లాన్ సమర్పించాడు. అది కాస్తా అప్రూవ్ అయితే యిక యజ్ఞదీక్ష స్వీకరించినట్లే !

అదుగో—ఆదశలోనే ఆయన ప్రణాళికకు బ్రేకుపడింది. ప్లాను గుమాస్తా టేబిల్ నుంచి కదలనని మొరాయించింది. ఎందరిచేతో యిన్ఫ్లు యెన్స్ చేయించాడు. కమీషనర్ యింజనీర్‌ని, యింజనీర్ టౌన్ ప్లానింగ్ ఇన్‌స్పెక్టర్‌ని, ఆ యిన్‌స్పెక్టరు గుమాస్తాను అడగమన్నారు.

గుమాస్తాకోసం కాలుకు బలపాలు కట్టుకు తిరుగుతున్నాడు. ఒక

సారి సీటులో వుండదు. మరోసారి ఎవర్తోనో సీరియస్‌గా మాట్లాడుతుం టుంది. ఇంకోసారి ఫైల్లో పత్రికలుపెట్టి దీక్షగా చదువుతుంటుంది. మాట్లాడితే నవ్వుతుంది. విషయం కదిలిస్తే క్లుప్తంగా సమాధానాలు చెప్తుంది. పని చెయ్యననదు. చేస్తాననదు. చెయ్యదు. వాయిదా లేస్తూనే వుంది.

ఆ గుమాస్తా ధోరణి సీనియర్ గుమాస్తా శేషగిరిరావుకు కొత్తేం కాదు. అవన్నీ అతను ఆచరించేవే.

"మంత్ర పుష్పం" సమర్పించుకోటానికి అతనూ సిద్ధంగానే వున్నాడు. అయితే దానికి కొన్ని పద్ధతులున్నాయి. ఆ పద్ధతుల్లోకి రావటం లేదు గుమాస్తా. వాతావరణం ఎస్టాబ్లిష్ అయి పాత్ర స్వరూప స్వభావాలు ఎస్టాబ్లిష్‌కాని సినిమా సన్నివేశంలా తయారయింది శేషగిరి పరిస్థితి :

"ఎలాగైనాసరే, యివాళ తాడోపేడో తేల్చి ఫైలు కదల్చాలి" అని నిర్ణయం తీసుకొని శేషగిరి ఆఫీసుకు పదింటికే వచ్చి అటెండెన్సు రిజిస్టరులో సంతకం పొడిచాడు. "ఎవరైనా అడిగితే ఇప్పుడేవస్తాడని చెప్పు" అని పక్క గుమాస్తాతో చెప్పి హుటా హుటిగా సైకిల్ స్టాండు దగ్గరి కెళ్ళేడు.

సరిగ్గా అదే సమయంలో గుర్నాధం సైకిలు దిగి చమటలు కక్కు కుంటూ స్టాండ్‌వేసి తాళం బిగిస్తున్నాడు. "యివాళైనా ఆ గుమాస్తాగారు దొరుకుతారో దొరకరో ?" అనుకుంటూ లోపలికి నడిచాడు.

శేషగిరి సైకిలు తీసుకొని వాకిట్లోకి చూచి ఎవరో ముత్తయిదువ వస్తుంటే "శకునం బాగుంది. ఇవాళ పనైనట్లే" అనుకొంటూ హుషారుగా సైకిలెక్కేడు :

* * *

మ్యునిసిపల్ ఆఫీసులో బిల్డింగ్ సెక్షన్‌లో ప్లాను ఎంక్రోచ్‌మెంట్లు

యిత్యాది విషయాలుచూచే గుమాస్తా పేరు హైమావతి. ఆమె తాత వొకప్పుడు ఆవూరికి ఛైర్మన్. తండ్రి ఆ మునిసిపాలిటీలోనే మేనేజర్‌గా పని చేసి రిటైరయ్యాడు. ఆయనది మొదటినుంచీ ఆధ్యాత్మికదృక్పథం. మేనేజర్ అయినా ఛైర్మన్ వోకడలు వోయేవాడు. ఫలితంగా వుద్యోగంలో ఎలా చేరాడో అలాగే రిటైరయ్యాడు.

రిటైరయ్యే ముందు ఆయన చేసిన ఒకే ఒక్క మంచి పని కూతురుకు గుమాస్తా వుద్యోగం యిప్పించుకోటం.

హైమావతి సగటు ఆడపిల్లలాంటిది. సాధారణమైన అందం. గుమాస్తా చదువు. సంసారపక్షమైన కోరికలు, ఆలోచనలు....

ఆమెకు పెళ్ళిచేసుకొని అందరు ఆడాళ్ళలాగే పిల్లల్ని కని సుఖంగా సంసారం చేసుకోవాలన్న కోరిక తప్ప, వూళ్ళేలాలని వూరేగాలన్న ఆలోచనలే లేవు. అయితే ఆ సింపిల్ కోరిక తీరే మార్గమే ఆమెకు కన్పించలేదు.

పెళ్ళిచూపులకంటూ వచ్చిన పెద్దలు కొందరు ఆమెకు లేని వంకర్లు పెట్టే, మరికొందరు లేనివాటిని వుంటే బాగుండేదని కామెంట్ చేసేరు. అందరూ "కట్నాలు... కట్నాలు" అంటూ కాకుల్లా అరుచుకొంటూ వోయారు ఆఖరికి.

చూచి చూచి విసిగివోయి హైమావతి వో నిర్ణయానికొచ్చింది. తన పెళ్ళి తను చేసుకోవాలి. తండ్రి మీద ఆధారపడి లాభంలేదు.

చుట్టూ లోకాన్ని, పరిస్థితుల్ని చూచి పద్ధతి మార్చింది. ఫేషన్లు, స్టయిల్స్, లేనివోని వగలువోవటం, సౌకుమార్యాన్ని ప్రదర్శించటం.... యీ ఆయుధాల్ని ధరించి స్వయంగా మొగుడికోసం వేటాడసాగింది.

ఎందరో ఆమెవెంట. పడ్డారు.

మిథ్యా ప్రేమలను ప్రదర్శించారు. పెళ్ళనేసరికి కొందరు, కట్నాలు

లేవనేసరికి అందరూ జారుకొన్నారు. ముందుకొచ్చి నిల్చింది గుర్నాధం వొక్కడే!

సంఘ సంస్కరణ, ఆదర్శం, ఆశయం—యిత్యాది మాటలకే గుర్నాధం విరోధి. కేవలం వ్యాపారపు దృక్పథంతోనే అతను హైమావతిని ప్రేమించాడు. పెళ్ళి చేసుకోటానికి సిద్ధపడ్డాడు.

కట్నం పుచ్చుకొంటే కుటుంబఖాతాలో జమ అవుతుంది.

ఉద్యోగం చేసే పెళ్ళామయితే "రికరింగ్ డిపాజిట్". అందులోనూ మ్యునిసిపాలిటీలో వుద్యోగి భార్య అయితే పెట్టుబడి లేకుండా పెద్ద బిజినెస్ చేసుకోవచ్చు

"నీకు ఉద్యోగం ప్రధానమా? నేను ప్రధానమా హైమా?"

కట్నం లేకుండా అందగాడు, వుద్యోగస్తుడు అయిన అతను తనని పెళ్ళి చేసుకోటానికి సిద్ధపడ్డ క్షణంలోనే హైమావతి దృష్టిలో గుర్నాధం అపర వీరేశలింగంపంతులయ్యాడు విపరీతమైన గౌరవంతో.

"నువ్వే నాథా! నువ్వు నా జీవితం. నీ కోసం ఏదిచేయమన్నా సిద్ధమే. తలిదండ్రుల్ని, ఉద్యోగాన్ని దేన్నైనా వదులుకోటానికి సిద్ధంగా వున్నాను".

"ఆ మాట చాలు. కాని నువ్వు ఉద్యోగంచేస్తూ ఆ కుర్చీలో కూర్చోవాలి. ఫైళ్ళు మాత్రం నేను చెప్పందే కదిలించకూడదు. ఆఫీసులో పత్రికలు, నవలలు చదువుకో. రాత్రిళ్ళు యింట్లో నేను ఫైలులో ఏంరాయాలో "డిక్టేట్" చేస్తా. అండర్‌స్టేండ్?"

"అండర్ స్టేండ్." అయితే అలాంటి అవినీతి పనులకు ఆ కుటుంబమే దూరం. అంచేత కాస్సేపు ఆలోచించింది.

"ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నావ్? యీ కండీషన్‌కు నువ్వు అంగీకరించటమే నీ నుంచి నేను ఆశించే కట్నం. లేకపోతే పెళ్ళి కాదు మరి!"

హైమావతికి పెళ్ళి ముఖ్యం. అందుకోసం ఏదైనా త్యాగం చెయ్యటానికి సిద్ధమే !

"గుడ్. నువ్వు నైస్ గరల్‌వి. సో - యివాళే మనం తాంబూలాలు పుచ్చుకొన్నట్లు లెక్క. మా చెల్లెలి పెళ్ళికాగానే మనపెళ్ళి. అయితే మన యీ ఒప్పందం రేపటినుంచే అమలులోకి వస్తుంది."

అప్పటి నుంచి హైమావతి ఫైళ్ళను గురించి పట్టించుకోటం మానేసి, పెళ్లిని గురించి, పిల్లల్ని గురించి కలలు కనసాగింది. మధ్య మధ్య పత్రికలు, నవలలు చదివి సేద తీర్చుకొనేది.

ఇప్పుడు హైమావతి వద్దనున్న ఫైలుకు ప్రాణప్రతిష్ఠ జరగాలంటే గుర్నాధం గ్రీన్‌సిగ్నల్ యివ్వాలి. ఆ సిగ్నల్‌రాకే శేషగిరి ఫైలు గుట్టల్లో పడి నలుగుతోంది !

* * *

హైమావతిని సీటులో చూడగానే శేషగిరి ఎవరెస్టు శిఖరారోహణ చేసినట్లు సంతోషించాడు. జేబురుమాలుతో చెమట తుడ్చుకుంటూ "నమస్కారమండీ !" అన్నాడు.

సీరియల్ చదువుతున్న "మూడ్"లో కాస్తంత చిరాకుపడ్డా, వెంటనే రాత్రి గుర్నాధం యిచ్చిన యిన్‌స్ట్రక్షన్స్ గుర్తు కొచ్చాయి హైమావతికి. మొహం ముడిచి ఏమిటన్నట్లు చూసింది. "నేనూ...." అంటూ పరిచయం చేసుకోబోగా "పరిచయాలక్కర్లేదు. పనేమిటో చెప్పండి ?" అంది చిరాగ్గానే.

స్కూలు కుర్రాడిలా పనేమిటో చకచకా ఒప్పచెప్పేశాడు శేషగిరి. ఆమె మౌనంగా కాస్తంతప్రసన్నంగావుండటంచూచి శేషగిరిఎదిరిపోయాడు.

"చూడమ్మా ! పెద్దముండా కొడుకుని. నువ్వు నాకీ సహాయం చేయాలి. నేనూ గుమాస్తానే. అంచేత చెప్తున్నా. మరోలా అనుకోవద్దు. ఏదో నా సంతోషంకొద్దీ యీ శుభసమయంలో....."

జేబులో చెయ్యిపెట్టిన ధోరణి చూస్తే అక్కడికక్కడే తనకు "మంత్రపుష్పం" సమర్పిస్తాడేమోనని భయమేసింది హైమావతికి.

"కాలేజీలో గుర్నాధంగారని గుమాస్తాగారు వుంటారు. ఆయన్ని వోసారి కల్సిరండి."

శేషగిరి ఆశ్చర్యపోలేదు. ఆఫీసర్లు కొందరికి ఏజెంట్లు వుండటం ఆయనకి తెలీనిదేంకాదు. అయితే మునిసిపల్ ఆఫీసులోని యీ ఆడ గుమాస్తాకు, కాలేజీలో ఆ గుమాస్తాకు సంబంధమేమిటో అంతుబట్టలేదు. అయినా దాన్ని గురించి ఆట్టే ఆలోచించే స్వభావం కాదు.

అంచేత "అలాగేనమ్మా !" అని నమస్కరించి, కాలేజీ వైపు సైకిలు మీద పరుగెత్తాడు—తాలూకాఫీసు సీనియర్ గుమాస్తా శేషగిరి !

* * *

గుర్నాధం పర్మిట్ల గుమాస్తా శేషగిరి కోసం తాలూకాఫీసు ముందు గంట పడుకున్నాడు. గుమాస్తాగారు ఎప్పుడొచ్చే వైనం తెలీలేదు. గంట అయిపోతున్న చివరి క్షణంలో ప్రిన్సిపాలు రాజదండం పట్టుకొని అతని కళ్ళ ముందు ప్రత్యక్షమయ్యాడు. ఎమర్జన్సీలో ప్రజల్లా తాలూకాఫీసు చెట్టు కింద నిలబడ్డాడు.

గంట దాటింది. అయినా తెగించి మరో గంట ఎదురు చూశాడు.

పన్నెండు దాటింది. అధికారుల దాష్టికంలా ఎంత తీవ్రంగా వుంది. కుటుంబ నియంత్రణ డ్రైవ్‌లా వడగాలి చంపేస్తున్నది.

ప్రిన్సిపాల్ తనని శంకరగిరి మాన్యాలకు బదిలీ చేయించినట్లు, కాన్ఫిడెన్షియల్ రిపోర్టునిండా తారు పూస్తున్నట్లు గుర్నాధం మనస్సులో వూహా చిత్రాలు గిరగిరా తిరగసాగాయి. భయంతో వుక్కిరి బిక్కిరయ్యాడు.

"బతికుంటే బలుసాకు తినవచ్చు. చక్కెర కంట్రోల్ రేటులో కాకపోతే బ్లాక్‌లో కొనుక్కోవచ్చు. అంతగా కాదనుకుంటే రేపు ఎరన్న

లీవు పెట్టి వచ్చి తాడో పేడో తేల్చుకోవచ్చు." అని తన నిర్ణయాన్ని బుజ్జగించుకున్నాడు. ఉస్సురని నిట్టూర్చి సైకిలెక్కి కాలేజీవైపు తిరో ముఖం పట్టేడు.

అదే సమయంలో కాలేజీలో చెట్లను శేషగిరి లెక్కపెట్టి విసిగి పోయాడు. గుర్నాధం అనే శాల్తీ, సీటు అనే సింహాసనానికి ఎప్పుడు వేంచేసేదీ ఎవ్వరూ చెప్పలేకపోయారు.

"పర్మిషన్ పెట్టేరండీ. వస్తారు. వెయిట్ చేయండి"

"ఎన్ని గంటల పర్మిషన్ ! ఎప్పుడొస్తారు ?"

చిత్రమేమిటంటే తన అవసరం కొద్దీ శేషగిరి యీ ప్రశ్నలు వేసేడు కాని, తను కనీసం పర్మిషన్ కాగితం అయినా పెట్టలేదని, తన కోసం కూడా యిలాగే ఎవరన్నా ఎదురు చూస్తుండవచ్చునన్న ఆలోచనే శేషగిరికి రాలేదు.

గుర్నాధం సీటుతో పనున్న విద్యార్థులు గుంపులుగా చేరారు. శేషగిరి ఆ వాతావరణం చూసి నీరసపడిపోయాడు. యివాళ పనికాదు.

ఒకవేళ యిప్పుడు గుర్నాధం వచ్చినా తను మాట్లాడాల్సింది డెలికేట్ విషయమాయె ! యీ స్థితిలో మాట్లాడే వీలులేదు. రేపు పొద్దున ఫ్రెష్‌గా వున్నప్పుడు తీరిగ్గా పట్టుకోటం నయం" అని నిర్ణయించుకుని నీరసంగా సైకిలెక్కాడు.

శేషగిరి సైకిలు, గుర్నాధం సైకిలు దోవలో వో జంక్షన్ దగ్గర క్షణకాలం కల్సుకుని కుశల ప్రశ్న లేసుకున్నాయి. తమ యజమానుల్ని చూచి మొదట్లో ఎగతాళిగా తర్వాత జాలిగా నవ్వుకొన్నాయి.

రేపు మళ్ళీ యీ మూడు స్తంభాలాట మొదలు !

* * *

డియర్ రీడర్స్ :

యీ కథను యిలా ముగిస్తే మీ రూరుకోరు. అలాగని శేషగిరి

యిల్లు కట్టేడా ? గుర్నాధానికి చక్కెర పర్మిట్టు చిక్కిందా ? హైమావతికి పెళ్ళయిందా ? అన్న ఉత్కంఠ మీకుందని తాత్పర్యంకాదు.

ఆఫీసు సమయాల్లో వ్యక్తిగత సమస్యల్తో సతమతమవుతూ, ప్రజల్ని యిబ్బంది పెట్తూ, యీ కథలో లాగా వొక్కోసారి తామే తాము సృష్టించిన యీ యిబ్బందులకు ఎరలవుతూ వుండే యీస్థితి మారేదెన్నడు? యీ పరిపాలనా వ్యవస్థలో యీ స్తంభాలాటకు స్వస్తిచెప్పే రోజెప్పుడు వస్తుంది ? ముగింపు చెప్పమని నిలేస్తారు మీరు.

నేనేం చెప్పను ? అయినా యీ ముగింపు చూడండి.

* * *

శేషగిరి ఆఫీసుకు చేరేసరికి ఆఫీసంతా నిప్పులమీద వున్నట్లువుంది. కలెక్టరుగారు "సర్ప్రైజ్ చెక్"కు వచ్చారు. (ఇది అవాస్తవికం అంటారా ? నిజమే. వాస్తవికం కావాలి)

శేషగిరి ధోరణివల్ల బాధపడ్డ ప్రజలు తిరగబడి కలెక్టరుకు రిపోర్టు యివ్వటంచేత, ప్రత్యక్ష ఆధారం కన్పించగానే అక్కడికక్కడ సస్పెండ్ చేసి పారేశారు (రూలు వొప్పుకోలేదు. పిటీ)

గుర్నాధం కాలేజీకి చేరేసరికి అతని సీటులో ప్రిన్సిపాల్‌గారు కూర్చొని విద్యార్థుల పనుల్ని చూస్తున్నాడు. (అబ్సర్డ్ కదూ ? ఖర్మ) చార్జిసీటు తీసుకొని గుర్నాధం కొందరు లెక్చరర్లని, పిల్లల్ని కూడగట్టి ప్రిన్సిపాల్‌కు వ్యతిరేకంగా పిటీషన్లు పైకి పంపేడు. సమ్మెలుచేయించాడు.

ప్రభుత్వం ప్రిన్సిపాల్‌ను బదిలీ చేయకుండా, ఆయనకు సపోర్ట్ నిచ్చింది. కాలేజీలో గుమాస్తాల్లో, లెక్చరర్లలో, విద్యార్థులలో క్రమశిక్షణ నెలకొల్పింది. (స్వర్ణయుగం—ఎప్పుడొస్తుందో ?)

హైమావతి ఫైలు మధ్య పెట్టుకొని నవల చదువుతుండగానే కమీషనర్ వచ్చి పట్టుకొన్నాడు.

అప్పటికి ప్రజా ప్రతినిధుల్తో మునిసిపాలిటీవుంది. ఆ ప్రతినిధులకు హైమావతిపైన అభిమానంవున్నా కమీషనరుగారి పాలనా వ్యవహారంలో జోక్యం కలిగించుకోలేదు (వాట్ ఎ వండర్ !)

హైమావతే చేసిన తప్పుకు నిజంగా పశ్చాత్తాపపడిపోయి కమీషనర్ గారి దగ్గర కన్నీరు కారుస్తూ మొరపెట్టుకొంది. కమీషనర్ ఆ ఆడకూతురు కన్నీళ్ళకు మెత్తబడలేదు. ఆమెలో పశ్చాత్తాపంతో కూడిన పరివర్తనకు చలించాడు.

"ఆల్‌రైట్. మరి అతగాడితో చేసుకొన్న వొప్పందాన్నేం చేస్తావు?"

"కేన్సిల్ చేసుకుంటానండీ ! అలాగయితేనే అతడిని పెళ్ళిచేసుకొంటానని చెప్పేస్తాను."

"వొప్పుకోకపోతే ?"

"అతడిని వదిలేసుకొంటానండీ ! యిలాంటి స్థితిలో వుద్యోగాన్ని వదులుకొని జీవితాంతం యీ అపఖ్యాతిని భరించలేను."

"గుడ్. ముందా సమస్య పరిష్కారం చేసుకురా చూద్దాం !"

సస్పెండ్ కాబడ్డ దగ్గరినుంచి గుర్నాధం ప్రభుత్వంమీదే పగబట్టేడు. హైకోర్టులో రిట్ పిటీషన్ వేసి ప్రభుత్వాన్ని సాధించే ప్రయత్నాలలో కోర్టు చుట్టూ తిరుగుతున్నాడని హైమావతికి తెలుసు.

అతడిని వెతుక్కుంటూ హైమావతి కోర్టుకెళ్తే శేషగిరి పట్టుకున్నాడు. అతనూ కోర్టుకెళ్ళే ప్రయత్నంలోనే వున్నాడు.

"ఏం తల్లీ ! కొంప కట్టుకోవడం కాదుగాని, నీ దయవల్ల వున్న కొంప కాస్తా కూలింది. గుర్తున్నానా ?" అంటూ సంగీతం పాడసాగేడు. సరిగ్గా అప్పుడే గుర్నాధం వచ్చి "ఏమయింది?" అంటూ అడ్డుపడ్డాడు.

"నా వుద్యోగం వూడగొట్టిందీ తల్లి ! ఈమె సీటులో నా కాగి

తాన్ని కదిలించటానికి యీమెగారి చుట్టూ నేను తిరుగుతుంటే కలెక్టరు గారు నా కొంపకు అగ్గిపెట్టేరు."

"అయితే ఏమంటారు ? ఎవరి కర్మ కెవరు బాధ్యులు?" అని సర్ది చెప్తున్నంతలోనే అతనికి తన స్థితి గుర్తుకొచ్చింది. "తాలూకా ఆఫీసులో చక్కెర పర్మిట్ల గుమాస్తా వెధవ కన్పిస్తే పొడిచిపారెయ్యాలని వుంది నాకు. కన్పిస్తే చెప్పండి. నా కళ్ళబడవద్దని. రాస్కెల్ ఎన్ని సార్లెళ్ళినా సీటులో చచ్చేడు కాదు. అదను చూచి మా ప్రిన్సిపాల్ ముండాకొడుకు నన్ను మింగేశాడు."

శేషగిరి తగ్గేడు. అయితే అంతలోనే అనుమానం వచ్చి కోపంతో వొళ్ళంతా వొణికిపోయింది.

"కొంపదీసి గుర్నాధంగారు తమరేనా ఏంటి ?"

"అయితే ?"

అమాంతం అతని చొక్కా పట్టుకున్నాడు శేషగిరి.

"తాలూకాఫీసు చక్కెర పర్మిట్ల గుమాస్తాను హత్య చేస్తానన్నావు. యిప్పుడు నిన్నేం చేయమంటావో చెప్పు ?"

అసలు మీ రెవరో చెప్పకుండా ఏమిటండీ ?"

"మీకోసం కాలేజీలో వో పూటల్లా పడిగాపులు కాసి వుద్యోగం వూడగొట్టుకొన్న ఆ తాలూకాఫీసు చక్కెర పర్మిట్ల గుమాస్తా శేషగిరి రావును నేనే !"

గుర్నాధం తల గిర్రున తిరిగింది ముందు. ఆ తర్వాత జోరుగా పనిచేయసాగింది. కోర్టుకు పోవటానికి గొప్ప తోడు.

అమాంతం శేషగిరిని కౌగిలించేసుకొని హాయిగా నవ్వేడు.

"నీ వల్ల నేను, నావల్ల నువ్వు వుద్యోగాలు పోగొట్టుకొన్నామన్న మాట ! వండ్రఫుల్. కానీ దోస్త్ యిప్పుడు యిద్దరం కల్సి కోర్టు కెళ్ళి

తిరిగి వుద్యోగాలు సంపాదించుకొంటే అంతకన్నా వండ్రఫుల్‌గా వుంటుంది. ఏమంటావ్ ?"

శేషగిరి గుర్నాధం చొక్కా వదిలి చెయ్యి పట్టుకున్నాడు.

"హైమా కూడా త్వరలో మనల్ని కలుస్తుంది. వాట్ డియర్ ?"

హైమావతి యిద్దరివైపు వో క్షణం చూచి "ఛూ" అని అసహ్యంగా వుమ్మేసి విస విసా నడిచిపోయింది !

మూడు స్తంభాలాటకు స్వస్తి ! మూల సమస్యకు పరిష్కార ప్రారంభం (ఎప్పుడో ?)!

(విజయ - ఆగస్టు 1978)